

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Aktivizační metody ve výuce oboru vzdělání gastronomie

Bakalářská práce

Autor: Tereza Třeštíková

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

2024

Zadávací list

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce:	Tereza Třeštilková
Studijní program:	Učitelství praktického vyučování
Vedoucí práce:	PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.
Garantující pracoviště:	Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia
Jazyk práce:	Čeština
Název práce:	Aktivizační metody ve výuce oboru vzdělání gastronomie
Název anglicky:	Activation Methods in Teaching the Field of Gastronomy Education
Cíle práce:	Cílem práce je charakterizovat aktivizační metody, popsat vybrané z nich a vytvořit metodiku, jak konkrétní aktivizační metody použít ve výukové jednotce v praxi. Následně vyhodnotit prostřednictvím reflexe spokojenost žáků s realizací aktivizačních metod ve výuce.
Metodika:	<ol style="list-style-type: none">1. Studium vybrané problematiky v dostupných informačních zdrojích a průběžné konzultace s vedoucí práce.2. Vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek.3. Vymezení předmětu: práce popisuje a charakterizuje vybrané aktivizační metody, které se dají použít ve výuce oboru gastronomie, následně se zabývá tvorbou metodiky, jak je aplikovat v praxi a jako bonus zjišťuje reflexi žáků na konkrétní metody (spokojenost, přínos atd.).4. Vyvození závěru, soupis literatury, korekce formálních a stylistických náležitostí. <p>Harmonogram zpracování: Kompletní pracovní verzi práce odevzdat vedoucí práce do konce února 2023 (kombinovaní studenti). Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do konce března 2023.</p>
Doporučený rozsah práce:	Dle pravidel pro psaní bakalářské práce.
Klíčová slova:	Aktivizační metody, výuka, žák, reflexe.
Doporučené zdroje informací:	<ol style="list-style-type: none">1. ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod. Vydání 1. Praha: Grada, 2015. 604 s. ISBN 978-80-247-3450-7.2. GRECMANOVÁ, Helena a URBANOVSKÁ, Eva. Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2007. 178 s. ISBN 978-80-85783-73-5.3. NOVÁKOVÁ, Jiřina. Aktivizující metody výuky. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. 59 s. ISBN 978-80-7290-649-9.4. ROHLÍKOVÁ, Lucie a VEJVODOVÁ, Jana. Vyučovací metody na vysoké škole. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2010. 104 s. ISBN 978-80-7043-967-8.5. SIEGLOVÁ, Dagmar. Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století. První vydání. Praha: Grada, 2019. 336 s. ISBN 978-80-271-2254-7.
Předběžný termín obhajoby:	2022/23 LS - IVP

Elektronicky schváleno: 21. 4. 2022
PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.
Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno: 7. 6. 2022
Ing. Karel Němejc, Ph.D.
Pověřený ředitel

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Aktivizační metody ve výuce oboru vzdělání gastronomie

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a, které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 8. 3. 2024.

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Lucii Smékalové, Ph.D. et Ph.D., za metodickou pomoc, za vedení mé práce a její cenné rady a připomínky, které mi poskytovala při psaní mé bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem Aktivizační metody ve výuce oboru vzdělání gastronomie představila aktivizační metody, které by se daly použít ve výukové jednotce v praxi. Měla za úkol popsat různé aktivizační metody, objasnit význam jejich používání ve výuce a zjistit, zda mají u žáků vliv na rozvoj klíčových kompetencí.

V teoretické části bakalářské práce byly stručně charakterizovány pojmy, které s touto problematikou úzce souvisí. Podrobněji byly popsány formy a metody výuky a samostatná kapitola byla věnována aktivizačním metodám. Stručně byl představen předmět Technika odbytu, kde byly vybrané aktivizační metody aplikovány.

Praktická část bakalářské práce se zaměřovala na metodiku vybraných aktivizačních metod, které byly použity ve výukové jednotce předmětu Technika odbytu. Reflexí na přínos vybraných aktivizačních metod byly výsledky nejen prověřování, ale i zájem žáků ve výuce, který potvrzuje dotazník a také zpětná vazba od učitelů odborného výcviku.

Klíčová slova

Aktivizační metody, výuka, žák, reflexe

Abstract

The Bachelor's thesis entitled Activation Methods in Culinary Education presented activation methods that could be used in a practical teaching unit. It aimed to describe different activation methods, to explain the importance of using them in teaching and to find out whether they have an impact on the development of key competences in students.

In the theoretical part of the bachelor thesis, the concepts closely related to this issue were outlined. The forms and methods of teaching were described in detail and activation methods were discussed in a separate chapter. The Sales Technique subject, in which the selected activation methods were applied, was briefly introduced.

The practical part of the bachelor thesis focused on the methodology of the selected activation methods that were used in the teaching unit of the Sales Technique. The contribution of the selected activation methods was reflected not only in the results of the students but also in their interest in the teaching. This was confirmed by the questionnaire and also by the feedback from vocational teachers.

Keywords

Activation Methods, teaching, pupils, reflection

OBSAH

1	Úvod.....	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA		
2	Cíl a metodika.....	12
3	Vymezení pojmů.....	13
3.1	Vzdělávání.....	13
3.2	Výchova	13
3.3	Výuka	14
3.4	Vyučování a učení	14
3.5	Žák.....	15
3.6	Motivace.....	15
3.7	Reflexe (zpětná vazba).....	16
4	Formy výuky.....	18
4.1	Definice formy výuky	18
4.2	Rozdělení forem výuky	18
5	Předmět Technika odbytu	20
5.1	Charakteristika předmětu Technika odbytu	20
6	Metody výuky	21
6.1	Definice metod výuky	21
6.2	Rozdělení metod výuky.....	21
6.3	Vyučovací metody využívané v odborných předmětech	22
7	Aktivizační metody.....	23
7.1	Charakteristika aktivizačních metod	23
7.2	Význam a cíle aktivizačních metod ve vyučování	24
7.3	Klasifikace aktivizačních metod	25

7.4	Aktivizační metody vhodné pro odborné předměty	28
7.4.1	Metody heuristické, problémové učení	28
7.4.2	Metody diskuzní	30
7.4.3	Metody inscenační	31
7.4.4	Metody situační a simulační	31
PRAKTICKÁ ČÁST		
	Charakteristika školy	33
8	Použité aktivizační metody při výuce odborného předmětu Technika odbytu..	34
8.1	Situační hra.....	34
8.1.1	Polití hosta	34
8.2	Didaktická hra	35
8.2.1	Poznávání inventáře.....	36
8.3	Reflexe použitých aktivizačních metod ve výuce.....	37
8.3.1	Situační hra	37
8.3.2	Didaktická hra.....	37
8.3.3	Výsledky reflexe	38
8.4	Reflexe od žáků - dotazník.....	39
8.4.1	Úkoly dotazníku.....	39
8.4.2	Výsledky dotazníku a jeho interpretace.....	40
8.4.3	Závěr a doporučení vyplývající z reflexe	45
9	Vlastní doporučení.....	47
10	Závěr	48
11	Seznam použitých zdrojů.....	50
11.1	Monotematické publikace	50
11.2	Elektronické zdroje	51
12	Seznam obrázků, tabulek a grafů.....	53

13	Seznam příloh	54
----	---------------------	----

PŘÍLOHY

1 Úvod

„Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest,

Jež pouze ukazují, kam jít,

Ale samy nejdou.“

Jan Ámos Komenský

Dané téma jsem si vybrala proto, že učím zatím jen pár let a hlavní problém, se kterým se setkávám je dle mého motivace žáků. Působím na odborné střední škole gastronomie, do nedávna jsem učila žáky na odborném výcviku. Mí žáci byli z oborů: kuchař, číšník, cukrář a gastronom. Od tohoto školního roku jsem začala čelit nové výzvě, a to v podobě učení pouze teoretických předmětů. Vyučuji Nauku o potravinách a nápojích, Zařízení provozoven a Techniku odbytu.

Celý život jsem pracovala jako servírka. Má práce mě velmi bavila a byla mi vášní. Tento obor musíte milovat, jinak ho nelze provozovat bez újmy na duševním zdraví a dlouhodobě. Po mateřské dovolené se mi naskytla příležitost jít učit můj obor, a ještě navíc na mnou vystudovanou školu gastronomie.

Je tedy pro mě velmi důležité, aby si žáci ke svému oboru vybudovali pozitivní vztah, což je ale v dnešní době velmi těžké. V odborném výcviku je velkou motivací finanční odměna, kterou žáci dostávají za svou odvedenou práci. Odvíjí se samozřejmě od známky, produktivní činnosti a její zpracování. V teoretickém vyučování ovšem finanční odměna neexistuje a odměnou jsou pro žáky známky a získané vědomosti, které pak na odborném výcviku zúročí ve svých dovednostech.

Bohužel vidím dnes velký problém žáky zaujmout. Ve svých třídách vidím jen opravdu málo žáků, kteří jeví o obor opravdový zájem. Většina z žáků o obor nejeví velký zájem a naučit je potřebné znalosti je opravdu náročné.

Vzhledem k tématu mé bakalářské práce, jsem se tedy rozhodla zjistit, zda použití aktivizačních metod ve výuce předmětu Technika odbytu, přispěje k motivaci a lepším studijním výsledkům těchto žáků. Proto se v mé práci zabývám aktivizujícími metodami. Cílem je aktivizační metody rozdělit, popsat a vybrat vhodné, které se dají

použit v mém oboru a předmětu. V neposlední řadě, je budu aplikovat v praxi a budu zjišťovat reflexi.

V teoretické části jsou nejprve charakterizovány základní pojmy související s tématem. Dále jsou představeny formy a metody vyučování. Vzhledem k zaměření práce jsou samostatné kapitoly věnovány předmětu Technika odbytu a aktivizačním metodám.

V praktické části představím a vytvořím metodiku na dvě aktivizační metody, které jsem zařadila do výuky v předmětu Technika odbytu u jedné ze dvou tříd prvního ročníku oboru gastronomie a následně zjistím reflexi pomocí porovnání výsledků písemného prověřování žáků v daném tematickém celku a výsledků odpovědí z dotazníku, ve kterém budu zjišťovat reflexi přímo od žáků, jak byli s aktivizačními metodami spokojeni, zda se jim výuka obohacena o tyto metody líbila a měla pro ně nějaký přínos. Test i dotazník, které sloužili ke zjištění reflexe budou součástí bakalářské práce jako přílohy.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2 Cíl a metodika

Cílem práce bylo charakterizovat aktivizační metody, popsat vybrané z nich a vytvořit metodiku, jak konkrétní aktivizační metody použít ve výukové jednotce v praxi. Následně porovnat vědomostní výsledky dvou tříd, kde v jedné z nich byly metody použity a v druhé nikoli. Vyhodnotit prostřednictvím reflexe spokojenost žáků s realizací aktivizačních metod ve výuce.

Aktivizační metody – definice a využití – zmiňuje řada autorů odborných monografií. Pro použití v praxi jsem si vybrala dvě aktivizující metody a to: Hraní rolí a didaktickou hru – poznávání inventáře, vytvořila jsem metodiku na aplikaci metod ve výuce a zhodnotila reflexi žáků srovnáním jejich výsledků při následném prověřování znalostí.

3 Vymezení pojmů

Nedílnou součástí problematiky aktivizačních metod jsou základní pojmy a termíny týkající se vzdělávání, výchovy a vyučování. Většina z nich je použita v této práci, proto vybrané z nich v následující kapitole stručně charakterizují.

3.1 Vzdělávání

Vzdělávání (též edukace) je jedním ze základních pedagogických pojmů. Význam vzdělávání dle Průchy, Walterové a Mareše (2003, s. 361) lze rozlišit jeho význam vzdělávání podle několika pojetí, a to:

- *„osobnostního pojetí, kdy se vzdělání chápe jako součást socializace jedince,*
- *obsahového pojetí – vzdělání je zkonstruovaný systém informací, které jsou plánovány v kurikulu různých škol a vyučovacích předmětů,*
- *institucionální pojetí – vzdělání je společensky organizovaná činnost zabezpečovaná institucí školství,*
- *socioekonomického pojetí – vzdělání je chápáno jako jedna z kategorií, které charakterizují populaci (skupiny obyvatelstva, společnost),*
- *procesuální pojetí – vzdělávání je proces, jímž se realizují stavy jedince a společnosti“.*

Skalková (2007, s. 27) dodává, že: *„V procesu vzdělávání rozvíjí člověk svou individualitu, své schopnosti orientovat se v množství uvažovaných pohledů, rozvíjí své vlastní zkušenosti, logické myšlení, proniká do mezilidských vztahů“.*

3.2 Výchova

Definice výchovy je několik a postupem času se lehce upravují a zpřesňují, jsou to vlastně výsledky historického bádání. Zjednodušeně by se dalo říci, že výchova je celoživotní proces, který působí na člověka a formuje ho.

Šafránková (2019, s. 44) popisuje výchovu jako *„cílevědomí a záměrný proces, který umožňuje změnu a rozvoj jedince v souladu s jeho potřebami, individuálními dispozicemi a sociálními vztahy.“*

Průcha, Walterová, Mareš (2003, s. 277) definují výchovu jako „proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.“

„Výchovu jakožto předmět pedagogiky můžeme definovat jako specificky lidskou aktivitu, jejíž podstata spočívá v navazování a řízení záměrných změn a procesů v osobnosti. Tím lze výchovu pojímat jako specifický druh socializace, který je vymezen vědomým a řízeným ovlivňováním vývoje lidské osobnosti“ (Vališová, Kasíková a kol., 2007, s. 55).

3.3 Výuka

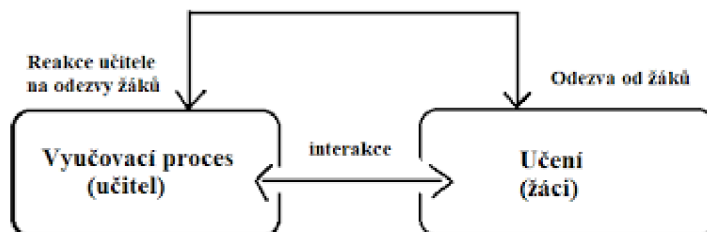
Výuku můžeme chápat, jako širší pojetí samotného vyučování. Je to souhrn více činitelů. Je chápána jako celkový proces, kterým jsou součástí cíle, obsah, podmínky, prostředky, typy, výsledky výuky (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 292).

Podle Maňáka a Švece (2003, s. 14) proces výuky můžeme rozdělit na několik fází, které spolu souvisí a navzájem se doplňují. Tyto fáze můžeme použít postupně za sebou, anebo každou samostatně. Nejlépe však fungují, pokud na sebe navazují.

3.4 Vyučování a učení

„*Vyučování (jako proces učitele) a učení (jako činnost žáka), jsou dva procesy, které tvoří jádro pedagogické komunikace ve škole. Jsou to vzájemně propojené procesy a obvykle se uskutečňují v sociálním prostředí třídy či skupiny (odborný výcvik). Učitel svou vyučovací činností podněcuje, v souladu s výukovými cíli, odpovídající učební aktivity žáků*“ (Maňák, Švec, 2003, s. 15).

Obrázek 1: Vztah vyučování a učení

Zdroj: Maňák, Švec, 2003, s. 15

Jankovcová, Průcha a Koudela (1989, s.11) tvrdí, že „*pod pojmem vyučování budeme rozumět systematicky plánovanou a cílevědomě řízenou výchovně vzdělávací činnost učitele, která vede žáky k osvojení vědomostí a dovedností v těsné souvislosti s rozvíjením schopností, charakterových a morálních vlastností a s utvářením vědeckého světového názoru*“.

Pojem učení je chápán mnohoznačněji, jelikož se objevuje v několika vědních oborech. Pedagogika se na učení pohlíží jako na proces, ve kterém je žák aktivní v sociálním prostředí, získává vědomosti, schopnosti a dovednosti, nejen od učitele, ale i od svého okolí. Žák by si měl stanovit své cíle a musí sám chtít a být otevřen novému poznání, tak aby své cíle naplnil (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1989, s. 11).

Maňák a Švec (2003, s. 15) prohlašují, že „*učením si žáci pod vedením učitele osvojují vědomosti, dovednosti, návyky, ale např. i postoje a rozvíjejí i schopnosti. Učení je proto právem považováno za složitější proces, na němž se podílí pozornost, představivost, paměť, myšlení atd. Je to důležitá poznávací aktivita žáků, která je však doprovázena emocemi*“.

3.5 Žák

V pedagogickém slovníku najdeme pod pojmem žák tuto definici „*označení pro člověka v roli vyučovaného subjektu, bez ohledu na věk*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 316).

„*Při plnění výchovně vzdělávacích cílů usilujeme o harmonický rozvoj osobnosti žáka. Jedním z jeho rysů, nabývajícím stále více na významu, je aktivita žáka, jeho aktivní postoj ke studiu, k práci, k životu. Tuto aktivitu musíme soustavně a cílevědomě rozvíjet i usměrňovat, žáky k ní vést a využívat ji i v procesu vyučování. Základem pro rozvíjení aktivity je samostatná činnost žáků, založená na potřebných vědomostech*“ (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1988, s. 7).

3.6 Motivace

Motivace je odvozena z latinského termínu „*movere*“, který je do češtiny překládán jako hýbati, pohybovati, podle názoru Čapka a Mareše (2001, s. 92) je motivace v užším slova smyslu „*souhrn hybných momentů v činnostech, prožívání, chování*“

a osobnosti. Hybnými momenty rozumíme to, co člověka podněcuje, pobízí, aby něco dělal, reagoval nebo naopak, co ho tlumí, co mu zabraňuje něco konat, reagovat“.

Motivace je velmi důležitá a pro výkon žáků nepostradatelná, to platí v teoretickém vyučování i na odborném výcviku. Učitel teoretického i odborného výcviku musí v žácích vzbudit zájem o daný obor. Na motivaci výkonů se podílí učitel, žák, rodiče, spolužáci, a i několik faktorů. Ty můžeme rozdělit na vnitřní a vnější, které spolu velmi úzce souvisí. Mezi ty vnitřní můžeme zařadit např. vůli, potřebu poznání, chtění, touhu po zdokonalení se atd. Mezi ty vnější můžeme zařadit např. odměnu, trest, uznání, pochvala atd. (Čáp, Mareš, 2001, s. 92; Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 127, 128).

„Hlavní druhy motivace, které má učitel k dispozici:

- *Interakce mezi učitelem a žákem.*
- *Aktualizace vhodných potřeb.*
- *Využívání vhodných odměn a trestů.*
- *Životní orientace žákovi osobnosti“ (Maňák, 1995, s. 27).*

3.7 Reflexe (zpětná vazba)

Reflexe neboli zpětná vazba je pro člověka velice důležitá. Ve školství to platí dvojnásob, nejen pro učitele, ale i pro žáka. Reflexe může být kladná i záporná a obě mají svou úlohu, musí být ovšem vyvážené. Učitel má reflexi od žáků např. tím, že se doptávají různými otázkami, či při opakování učiva dobře či špatně odpovídají na položené otázky. Učitel podle toho přizpůsobí další výuku. Může např. změnit vyučovací metodu, se žáky učivo znovu zopakovat anebo ví, že vše zvládají a může v klidu přejít na další téma. Žáci opět potřebují reflexi a učitel jí dodává např. ústním hodnocením, známkami, pochvalou. Pro žáky je také velmi důležitá, ovlivňuje jejich následný výkon. Po reflexi by si měli uvědomit, kde mají nedostatky anebo se utvrdí v tom, že pracují správně. Reflexe má u žáků vliv i na motivaci (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 314).

Průcha, Walterová, Mareš (2003, s. 314) popisují zpětnou vazbu jako *„jeden z nejdůležitějších prvků řízení různých systémů, zpětný vliv řízeného procesu na řídicí orgán, přenos informace o výstupu určitého děje na jeho vstupní faktory“*. A dále také

tvrdí, že „*systemu bez účinné zpětné vazby hrozí, že bude pracovat neadekvátně nebo se vymkne zcela kontrole*“.

Díky zpětné vazbě dochází u učitelů i žáků k sebereflexi, tak i k sebepoznání.

4 Formy výuky

Aktivizační metody patří do metod výuky tedy tato kapitola není úplně předmětem mé práce. Přesto určitě patří mezi základní pojmy, které jsou s aktivizačními metodami a výukou úzce spojeny. Jelikož jsem působila nejprve jako učitel odborného výcviku a nyní jsem učitel teorie, tak jsem se rozhodla tuto kapitolu do mé práce, alespoň okrajově začlenit.

4.1 Definice formy výuky

Formou výuky se rozumí „*způsob organizace výuky, vztahující se k uspořádání prostředí, způsobům organizace činností učitelů a žáků*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 79). Učitel musí také zohlednit, v jakých podmínkách bude výuka probíhat (zda se bude jednat o klasické či odborné učebny).

4.2 Rozdělení forem výuky

Dle Slavíka a Millera (2012, s. 55-65) se formy výuky dělí dle dvou hledisek na:

1. „*Podle způsobu organizace vyučování na:*

- *vyučovací jednotku teoretickou (motivační, expoziční, fixační, diagnostickou, nebo nejčastěji používanou kombinovanou),*
- *vyučovací jednotku praktickou (cvičení, odbornou praxi, odborný výcvik),*
- *exkurzi (tematickou, komplexní odbornou, komplexní mezipředmětovou),*
- *distanční vzdělávání (e-learning, e-teaching),*
- *distanční vyučování,*
- *kombinovanou formu,*
- *workshop,*
- *autodidakti.*

2. *Podle vztahu k jednotlivci a ke skupině na:*

- *individuální výuku,*

- *individualizovanou výuku,*
- *skupinovou a kooperativní výuku,*
- *projektovou výuku,*
- *frontální výuku,*
- *týmovou výuku“.*

O volbě formy rozhoduje sám pedagog a je na něm, jak si výuku zorganizuje.

Aktivizační metody jsou do výuky zařazovány čím dál tím častěji. Nově se učitelé snaží do výuky, jak v teoretické, tak praktické části začleňovat nové trendy. Je čím dál tím těžší žáky zaujmout a něco naučit. Od pouze frontální výuky se začíná upouštět, je potřeba žáky více zapojovat do výuky. Nechat je, aby si některé informace byli schopni vyhledat sami, aby tématu více porozuměli. Důležité je, aby se učivo neučili jen nazpaměť jako básničku, ale aby učivo pochopili. Následně pak své odborné znalosti převedli do praxe. Jelikož „*teorie a praxe jdou ruku v ruce*“, jak se říká.

5 Předmět Technika odbytu

V praktické části mé bakalářské práce se budu zabývat aplikováním vybraných aktivizačních metod ve výuce předmětu Technika odbytu. Proto jsem tuto kapitolu zařadila do mé práce, abych čtenářovi přiblížila, jaké vědomosti i dovednosti žáci v tomto předmětu získají.

5.1 Charakteristika předmětu Technika odbytu

Předmět Technika odbytu má za cíl seznámit žáky s historií pohostinství a vším, co se týká gastronomie – inventářem na úseku obsluhy, způsoby a systémy obsluhy, přípravou pracoviště a v neposlední řadě také s organizací práce v odbytových střediscích.

V tomto předmětu žáci proniknou do tajů stolničení a stolování. Naučí se ovládat obsluhu ve stravovacích a ubytovacích zařízeních. Dokáží prakticky použít běžný i speciální inventář. Porozumí gastronomickým pojmům a pravidlům, které jsou nedílnou součástí při sestavování jídelních i nápojových lístků a menu pro různé příležitosti. Žáci dokáží uplatnit zásady etikety a bezpečnostních předpisů v gastronomii a profesionálně jednat s hosty.

Žáci získané vědomosti z předmětu Technika odbytu prakticky využijí v odborném výcviku i ve svém osobním životě.

6 Metody výuky

6.1 Definice metod výuky

„Pojem metoda je odvozený od řeckého slova *methodos*“, který si můžeme přeložit, jako cestu k tomu, čeho chceme docílit (Vališová, Kasíková a kol., 2007, s. 189).

Vališová, Kasíková a kol. (2007, s. 189) dále uvádějí, že „v didaktické rovině lze pod pojmem vyučovací metoda chápat specifický způsob uspořádání činností učitele a žáků, rozvíjející vzdělanostní profil žáka a působící v souladu se vzdělávacími a výchovnými cíli“.

Vyučovací metodou je „postup, cesta, způsob vyučování. Charakterizuje činnost učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 355).

6.2 Rozdělení metod výuky

Slavík a Miller (2012, s. 67-79) rozdělují metody na:

1. „metody usměrňující zájem (motivační vyprávění, motivační rozhovor, motivační demonstrace)

2. metody expoziční

- monologické (přednáška, vyprávění, výklad, instruktáž),
- dialogické (rozhovor, beseda, diskuse, metody problémového vyučování, metody inscenační),
- metody názorného pozorování,
- metody pracovní činnosti,
- metody samostatné práce,

3. metody fixační (ústní, písemné opakování)

4. metody diagnostické a klasifikační (pozorování, orientační prověřování, ústní, písemné zkoušení, odborná diskuse)“.

6.3 Vyučovací metody využívané v odborných předmětech

„Vyučovací metody v odborných předmětech učitel volí tak, aby respektoval zákonitosti vyučovacího procesu a současně, aby vyučování bylo vedeno v tom smyslu, že žáci nepřijímají jen hotové vědomosti, ale naopak aby pracovali samostatně a pokud to obsah učiva umožňuje, sami poznávali a objevovali nové souvislosti a možnosti využití vlastních získaných poznatků. V odborných předmětech obsah učiva vychází z obsahu učiva společensky vědních a přírodovědných předmětů. Proto volíme především takové vyučovací metody, pomocí kterých žáci sami poznávají uplatnění např. přírodních zákonů a jejich využití v technice“ (Čadílek, Loveček, 2005, s. 42).

Volbu metod ovlivňuje mnoho faktorů, jako např.:

- probírané učivo,
- počet žáků i jejich věk,
- nabité vědomosti ze základní školy,
- schopnost umění se učit,
- vybavení školy
- klima třídy atd.

Základem vyučovacích metod je, když aktivně spolupracují žáci s učitelem. Tato spolupráce směřuje k účinnému ovládnutí probírané látky, které zaručuje splnění výchovně vzdělávacích cílů. Ke zdařilému provedení vyučovacích metod mohou posloužit materiální didaktické pomůcky. Aby učitel zvládnul tyto pomůcky náležitě zužitkovat ve výuce odborných předmětů je zapotřebí pracovních zkušeností. Vyučovací metody úzce souvisí s interními předpoklady učení (Drahovzal, Kohoutek, Kilián, 1997, s. 77).

Klasifikace vyučovacích metod, které se používají ve výuce odborných předmětů dle Drahovzala, Kohoutka a Kiliána (1997, s. 77) jsou:

- *„metody slovního projevu,*
- *metody názorné,*
- *metody pracovní,*
- *metody aktivizační, včetně problémového a programového vyučování,*
- *metody prověřování a hodnocení žáků“*

7 Aktivizační metody

„Hra je radost. Učení při hře jest radostné učení.“

Jan Ámos Komenský

V této části se podrobněji zaměřím na aktivizační metody výuky, které jsou stěžejním tématem mé bakalářské práce.

7.1 Charakteristika aktivizačních metod

„Podstatou aktivizujících metod je plánovat, organizovat a třídit výuku, tak aby k plnění výchovně vzdělávacích cílů docházelo převážně prostřednictvím vlastní poznávací činnosti žáků“ (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1988, s. 29).

Sitná (2009, s. 9) ve své knize popisuje aktivní učení jako *„postupy a procesy, pomocí kterých žák (učící se jedinec) přijímá s aktivním přičiněním informace a na jejich základě si vytváří své vlastní úsudky“*. Následně žák nabyté informace zpracovává a poté se je pokusí správně aplikovat při svých znalostech, postojích a dovednostech. Tímto procesem si žáci zdokonalují schopnost tzv. kritického myšlení (Sitná, 2009, s.9).

„Aktivizující výukové metody uplatňuje učitel ve vzdělávání při učení žáků, kdy žák aktivně, vědomě a uvědoměle třídí data, zařazuje je do poznatkových struktur; analyzuje, srovnává a hodnotí informace, učí se samostatnosti a tvořivosti, rozvíjí svoji osobnost“ (Odborný článek: Aktivizující výukové metody, 2011).

Podle Jankovcové, Průchy a Koudely (Maňák, Švec, 2003, s. 105) se *„aktivizační metody vymezují jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů“*.

„Při aktivizující výuce provádějí většinu práce žáci, kteří studují myšlenky, řeší problémy a aplikují získané vědomosti do praxe. Aktivizující výuka má spád, je

zábavná, nabízí příležitosti pro poskytování individuální podpory každému jednotlivci a vede žáky k osobnímu zapojení do studia“ (Silberman, Lawson, 1997, s. 13-14).

7.2 Význam a cíle aktivizačních metod ve vyučování

Již v 17. století se Jan Ámos Komenský snažil uplatňovat aktivní učení. Jeho myšlenka „školy hrou“ je známa dodnes. Můžeme tedy s určitostí říci, že aktivizační metody z této myšlenky vycházejí. Pokud žák při učení zapojí více smyslů najednou, je větší pravděpodobnost, že si toho více a lépe zapamatuje (Kotrba, Lacina, 2011, s. 49).

Lacina s Kotrbou (2011, s. 48) ve své knize také tvrdí, že *„aktivizační metody zlepšují proces výuky z metodického hlediska. Hlavním cílem aktivizačních metod je změnit statické monologické metody v dynamickou formu, která vtáhne studenty nenásilným způsobem do dané problematiky a zvýší jejich zájem o probíranou tematiku“*.

Velký význam mají také aktivizační metody na vztah mezi pedagogem a žákem. Pedagog při používání aktivizačních metod dává žákům větší prostor k jejich realizaci a tím podporuje jejich kritické myšlení, které je velmi důležité nejen pro učení, ale také pro život samotný (Kotrba, Lacina, 2011, s. 48).

„Aktivizující metody ve zvýšené míře umožňují poskytovat žákům něco víc než jen odborné informace, počítají se zájmem žáků, vycházejí vstříc individuálním učebním stylům jednotlivých žáků při respektování úrovně jejich kognitivního rozvoje, také dávají žákům příležitost zčásti ovlivňovat konkrétní cíle výuky, využívat možnosti individuálního učení, zapojovat se do kooperativního učení a spolupráce“ (Maňák, Švec, 2003, s. 106).

Jeden z hlavních důvodů, proč je přínosné, když se do výuky zařazují aktivizační metody, je beze sporu ten, že to zpravidla žáky, ale i učitele více baví. Žáci většinou při některých aktivizačních metodách nemusí sedět na svých místech, ale mohou se po učebně volněji pohybovat a o svých myšlenkách a nápadech i diskutovat. Jako učitelé určitě chceme, aby si žáci z naší hodiny něco odnesli, zapamatovali a hlavně, aby to uměli efektivně používat. V tomto jim právě mohou velmi dobře pomoci aktivizující metody, které je podněcují k zapojení několika smyslů najednou a nutí je tak se na problém podívat z větší perspektivy. Také se podílejí na žakově socializaci, a to proto, že mohou pracovat v týmu a podporují je ve vlastních úsudcích, vyhledávání

informací, a tedy správné orientaci ve zdrojích, které jsou pro učení nezbytnou součástí (Silberman, Lawson, 1997, s. 14).

To, že mají aktivizující metody svůj důležitý přínos ve výuce jsme se již dozvěděli, ovšem i s nimi se musí zacházet opatrně a učitel by si měl promyslet, kdy a jaké aktivizující metody do své výuky zařadí. Nejlépe se řídit heslem: „*Všeho s mírou*“.

7.3 Klasifikace aktivizačních metod

Aktivizujících metod, různých postupů a jejich dalších variant je velmi mnoho, a to nejen ve školství, ale i v podnikovém školení či v andragogice. Nyní se zaměříme na kvalifikaci aktivizačních metod používaných ve školní výuce, ale přesto tuto kategorii neobsáhneme celou, jelikož i v této oblasti neustále dochází k novým variacím těchto metod.

Dle Jankovcové, Průchy, Koudely (1988, s. 29) se vyskytuje mnoho druhů aktivizačních metod, přesto se ovšem dají rozdělit do 4 základních skupin (Borák, 1970):

- „*diskuzní metody*,
- *situační metody*,
- *inscenační metody*,
- *hry*“.

Maňák a Švec (2003, s. 49) ve své knize rozdělují aktivizační metody takto:

- „*metody diskuzní*,
- *metody heuristické, řešení problémů*,
- *metody situační*,
- *metody inscenační*,
- *didaktické hry*“.

Grecmanová, Urbanovská a Novotný (2000, s. 43-50) tvrdí, že „*metoda je efektivní pouze tehdy, když dosažení plánovaných změn u osobností je trvalé a účinné*“.

Jejich rozdělení aktivizačních metod je tedy následující:

- „*metody rozvíjející samostatnost*,
- *metody rozvíjející kooperaci*,

- *metody rozvíjející odpovědnost,*
- *metody rozvíjející tvořivost,*
- *metody rozvíjející kritické myšlení“.*

Dělení aktivizačních metod podle Kotrby a Laciny (2011, s. 98) lze mnoha způsoby, jako nejvhodnější z pozice učitele mohou být rozděleny podle:

- *„náročnosti přípravy (času, materiálového vybavení, pomůcek nutných pro realizaci),*
- *časové náročnosti samotného průběhu ve výuce*
- *zařazení do kategorií (hry, situační, inscenační metody, problémové úlohy),*
- *účelu a cíle použití ve výuce (diagnostika, opakování, motivace, nové formy výkladu, odreagování)“.*

Dle výše uvedených hledisek Kotrba a Lacina (2011, s. 98) dále kategorizují aktivizující metody takto:

- *„problémové vyučování,*
- *hry,*
- *diskuzní metody,*
- *situační metody,*
- *inscenační metody,*
- *speciální metody“.*

Kotrba a Lacina (2007, s. 141-143) ve své starší knize uvádějí ještě přesnější rozdělení aktivizačních metod, pro snazší orientaci učitele a pro jeho výsledný výběr nejvhodnější metody je rozdělení následující:

- *„podle časové náročnosti přípravy učitele:*
 - *do 10 minut,*
 - *do 30 minut,*
 - *31 minut a více,*
- *podle časové náročnosti aplikace ve výuce:*
 - *5–10 minut,*
 - *11-15 minut,*
 - *celá vyučovací hodina,*

- *více než jedna vyučovací hodina,*
- *podle materiálové a obsahové náročnosti na přípravu:*
 - *bez náročné přípravy,*
 - *podklady pro aplikaci metody jsou nutné,*
- *podle materiálové náročnosti ve výuce (pomůcky, vybavení třídy):*
 - *bez jakéhokoli materiálového vybavení,*
 - *nadstandardní vybavení třídy (např. dataprojektor, počítač),*
 - *potřeba více učeben pro realizaci,*
- *podle tematického zařazení do kategorií:*
 - *hry,*
 - *situační metody,*
 - *diskuzní metody,*
 - *inscenační metody,*
 - *problémové úlohy,*
 - *zvláštní metody,*
- *podle účelu a cílů použití ve výuce (vhodnost metod):*
 - *úvodní motivace žáků,*
 - *odreagování žáků,*
 - *diagnostika,*
 - *výklad,*
 - *opakování probrané látky,*
- *podle požadavků na samotné žáky:*
 - *bez přípravy,*
 - *s předchozí domácí přípravou,*
 - *bez požadavku na jakékoli znalosti,*
 - *pro realizaci nutnost určité znalostní báze“.*

Z mého pohledu je dělení aktivizačních metod dle Kotrba a Lacina (2007, s. 141-143) nejlépe uchopitelné pro práci učitele.

7.4 Aktivizační metody vhodné pro odborné předměty

Nejvhodnější aktivizační metody, které může učitel v odborných předmětech použít rozděluje ve své knize Kříž (2020, s. 23) následovně:

- *„problémové učení,*
- *metody diskuzní,*
- *metody inscenační“.*

Použití aktivizačních metod v odborných předmětech, je velice náročné na přípravu a čas. Z tohoto důvodu nejsou hojně zařazované do výuky. Ovšem i zde mají své místo a zařazovat by se do výuky měly. Ideální zařazení aktivizačních metod v odborných předmětech je např. na úvod pro lepší motivaci žáků (Kříž, 2020, s. 23,24).

Dovolím si ze své zkušenosti tvrdit, že aktivizující metody jsou vhodné zařazovat do vyučování odborných předmětů i na odborném výcviku. V oboru gastronomie jsou mnou nejvíce používané metody inscenační (hraní rolí) a didaktické hry. Vhodné mohou být i metody heuristické, speciální i diskuzní.

7.4.1 Metody heuristické, problémové učení

„Problémové učení tvoří základ všech aktivizačních metod, v každé z nich se řeší určitý problém, který je pomocí aktivizační metody různě pojat, zpracován a řešen“ (Kotrba, Lacina, 2011, s. 98).

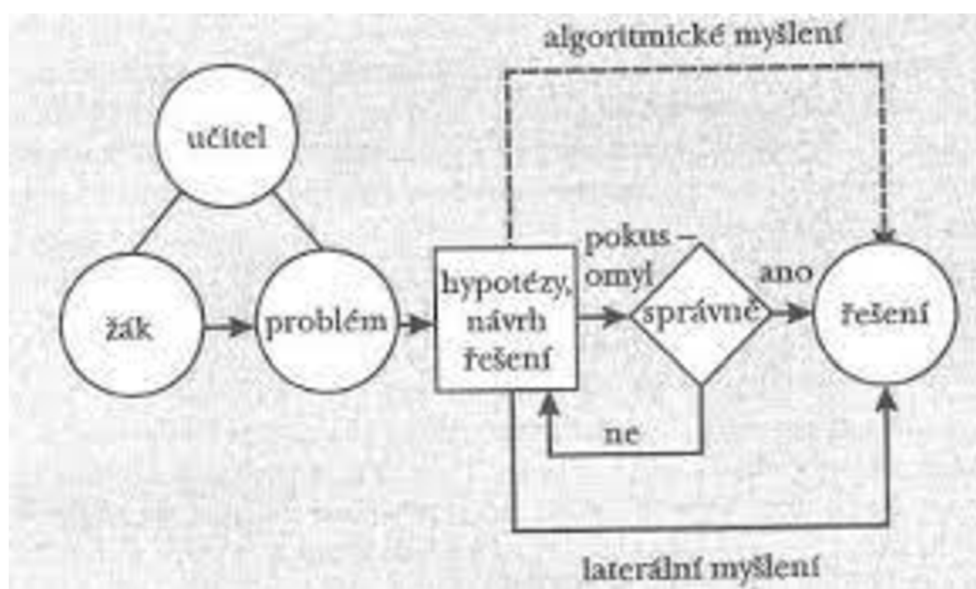
Od učitelů je při této metodě kladen důraz na schopnost žáků pracovat aktivně, používat kritické myšlení a ve značné míře je důležitá i jejich samostatnost. Žáci vytvářejí své domněnky, odhalují a zkoumají možnosti příčin a řešení daného problému. Problémové učení vede žáky k zvládnutí učiva a k produktivnímu jednání. Zásadní proto, aby tato metoda mohla fungovat je velká motivace všech zúčastněných (Kotrba, Lacina, 2011, s.99).

„Heuristika (z řeckého heuréka = objevil jsem, našel jsem) je věda zkoumající tvůrčí myšlení, také heuristická činnost, tj. způsob řešení problémů“ (Maňák a Švec, 2003, s.113). *„Učitel při heuristických metodách sám žákům poznatky přímo nesděljuje, ale vede je k tomu, aby si je sami samostatně osvojovali, přičemž ovšem jim, zejména na*

začátku, pomáhá, radí a jejich objevování řídí a usměrňuje“ (Maňák, Švec, 2003, s. 113).

Řešení různých problémů nás provází celým životem. Tato metoda, je nám všem vlastně velmi blízká, již jako malé děti objevujeme, poznáváme svět a řešíme různé druhy problémů. Co se týká použití této metody ve školním prostředí je důležité, aby žáci již měli nějaké povědomí o dané problematice. Naučí se vyhledávat, shromažďovat i filtrovat informace, prohloubí si své znalosti a zdokonalí své dovednosti. Naučí se spoléhat sám na sebe, ale i pracovat v týmu (Maňák, Švec, 2003, s. 114,115).

Obrázek 2: Metoda objevování (heuristická metoda):

Zdroj: Maňák, Švec, 2003, s. 113

Zjednodušeně řečeno, tato metoda spočívá v řešení určitého problému. Žáci dostanou k dispozici jen část informací a samostatně či ve skupinkách musí daný problém vyřešit.

V oboru gastronomie se různé problémy řeší každý den. Je tedy nutné, alespoň na těch pár nejzásadnějších žáky připravit. Dle mého se heuristické metody dají propojit s metodami inscenačními, kde si učitel může vyvolat imaginární problém a žáci budou v rámci výměny rolí danou situaci řešit.

7.4.2 Metody diskuzní

Lidé jsou během celého svého života členy nějakého společenství. Ať je to rodina, přátelé, pracovní či třídní skupina apod. Aby lidé uvnitř těchto uskupení spolu mohly vzájemně vycházet, spolupracovat měla by správně fungovat vzájemná komunikace. Je velmi důležité akceptovat a chápat postoje, smýšlení či nápady druhých lidí. K trénování těchto dovedností nám mohou pomoci diskuzní metody (Kotrba, Lacina, 2011, s. 122).

Diskuzní metody jsou vhodné i k učení správné komunikace a vyjadřování se. Dnešní mládež tráví mnoho času na sociálních sítích a mezi sebou moc nekomunikují nebo mají velké problémy se správně vyjádřit. I v tomto případě mohou být diskuzní metody nápomocné.

Kotrba a Lacina (2011, s. 122) ve své knize uvádějí, že: „*Diskuzní metody patří mezi metody dialogické. Jejich primárním cílem je naučit studenty komunikovat navzájem mezi sebou, vyjadřovat své myšlenky, pocity, ale také vnímat ostatní a umět jim naslouchat. Vedlejším produktem těchto metod je utužení kolektivu.*“

Diskuzní metody jsou ovšem velmi náročné na přípravu i koordinaci. Učitel musí být opravdu ve střehu, aby se diskuze nezvrtla v něco, co nechceme, nevyvolala přehnanou hádku či nepřerostla ve slovní či fyzické ataky. Je žádoucí si předem vše dobře promyslet a seskupit si argumenty. Také by mělo ve třídě panovat pozitivní klima. Pokud chce učitel do výuky zařadit diskuzní metody, tak by žáci už o daném tématu měly mít nějaké povědomí (Maňák, Švec, 2003, s. 108–112).

„*Diskuzních metod je celá řada a lze je různě dělit. Mezi nejznámější diskuzní metody patří:*

- *Brainstorming,*
- *Brainwriting, metoda 653,*
- *Diskuze ve spojení s přednáškou,*
- *Řetězová diskuze,*
- *Diskuze na základě tezí,*
- *Diskuze na základě předneseného referátu posluchače,*
- *Diskuze jako samostatná vyučovací jednotka,*

- *Panelová diskuze,*
- *Diskuze v malých skupinkách,*
- *Gordonova metoda,*
- *Phillips 66,*
- *Hobo metoda,*
- *Metoda cílených otázek,*
- *Metoda konsenzu“ (Kotrba, Lacina, 2007, s. 107).*

7.4.3 Metody inscenační

Čapek (2015, s. 188) ve své knize uvádí, že *„inscenační metody bývají v různých kontextech a koncepcích označovány různými termíny. Například hraní rolí, interakční hry, scénické hry atd. Souvisejí nejen s dramaturgií, ale i s řešením problémů a dalšími vzdělávacími mechanismy. Jde totiž o simulaci určitých lidských typů nebo zobrazováním reálných životních situací, či kombinací obou případů. V předváděné dramaturgii problémových případů se prohlubuje osvojené učivo.“*

Inscenační metody tedy pomáhají žákům si své nabyté vědomosti prohloubit, dokáží je připravit na reálné životní či profesní situace, také pomáhají zlepšit komunikaci, socializaci a empatii. Žákům se utváří vědomosti, dovednosti i postoje (Čapek, 2015, s. 188).

Inscenační metody se zakládají na velmi živém napodobení daných okolností, z kterých plyne ponaučení. V těchto metodách zapojují žáci nejen rozum, ale i city, které plynou ze zažívání společensky daných skutečností při ztvárnění přiřazených úloh (Drahovzal, Kohoutek, Kilián, 1997, s. 85).

7.4.4 Metody situační a simulační

V pedagogickém slovníku se dočteme, že *„simulační hra, je hra, která modeluje profesionální či životní situace. Zjednodušuje působící vlivy, omezuje podmínky na nejtypičtější, člení celý průběh na klíčové etapy. Dovoluje zkrátit reálné trvání celého průběhu, redukovat varietu možných řešení na řešení exemplárních. Umožňuje vyzkoušet si různá rozhodnutí a vidět důsledky jednotlivých rozhodnutí, dovoluje simulovat i takové důsledky, které by v reálném životě vedly ke škodám morálním,*

lidským traumatům, finančním či materiálním ztrátám, ke zhroutilí instituce“
(Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 213).

Situační nebo též případové metody zprostředkovávají střetnutí výukových a skutečných situací. Poslouží k trénování obratného, duchapřítomného a příslušného rozhodnutí. Základem těchto metod je co nejvhodněji vyřešit dané potíže (Drahovzal, Kohoutek, Kilián, 1997, s. 85).

PRAKTICKÁ ČÁST

Charakteristika školy

Střední škola gastronomie sídlí v ulici U Krbu 521 v Praze 10 – Malešicích. Má více než 130letou tradici. Za tuto úctyhodnou dobu již opustilo brány školy mnoho žáků, kteří jsou dnes velmi významnými zástupci působící v oboru gastronomie. Škola nesídlí pouze v jedné budově, ale po jejím areálu je rozmístěno několik menších pavilónů. V některých pavilonech jsou umístěny pouze klasické třídy, třídy s ICT technikou, jeden z pavilónů je moderně zrekonstruován a nacházejí se v něm cvičné učebny pro kuchaře, číšníky a cukráře. Ve škole se dále nacházejí venkovní učebny, klubovna pro žáky, školní kavárna, školní kuchyně a školní cukrárna ve kterých někteří žáci vykonávají odborný výcvik. Ostatní žáci docházejí na odborný výcvik ke smluvním partnerům. Škola se může pochlubit s opravdu špičkovými pracovišti v oboru gastronomie např.: restaurace Field (michelinská restaurace pod vedením pana Kašpárka), restaurace U Matěje (pod vedením pana Punčocháře), restaurace SIA (asijská kuchyně pod vedením pana Štífta), cukrář Skála, Obecní dům, renomované pražské hotely (Hilton Prague, The Mark, Alcron a další). Škola a její žáci se účastní soutěží ve kterých již získali několik ocenění. Také v hlavní budově školy nalezneme sídlo AKC. V neposlední řadě je škola partnerem ČZU a probíhají na ní již několik let praxe pro studenty IVP oboru Učitelství praktického vyučování (Střední škola gastronomie, 2023).

„Střední škola gastronomie nabízí vzdělání v oborech:

- *kuchař*
- *číšník*
- *cukrář*
- *gastronomie*
- *podnikání“* (Střední škola gastronomie. 2023).

Cílem praktické části bakalářské práce bylo zpracovat metodiku na vybrané aktivizační metody, jejich použití v praxi a následné zjištění, zda žáky tyto metody zaujali, bavili a pomohli jim si lépe zapamatovat probrané učivo.

8 Použité aktivizační metody při výuce odborného předmětu Technika odbytu

8.1 Situační hra

„Situační hra je metoda zaměřená na simulaci případů, problémů či událostí, které se skutečně staly. Pro její realizaci je vhodné vybírat konkrétní situace z praxe, jež slouží k tomu, aby se studenti učili vhodným reakcím i postupům při jejich řešení. Situační hry proto předpokládají určité výchozí znalosti z vybrané oblasti či o zvoleném tématu. S využitím teoretických i praktických poznatků a zkušeností, které získávají ve škole, pak studenti hledají a realizují jednotlivé kroky ve prospěch efektivního vyřešení situace. Často je cílem navodit atmosféru krize, která předpokládá učinit rozhodnutí pod časovým tlakem. Studenti tak získávají cenné zkušenosti pro osobní život i profesní praxi. Situační hry rozvíjejí schopnost rychle reagovat, zaujímat správné postoje, pěstují zdravou asertivitu, tříbí komunikační i sociální dovednosti a strategické uvažování“ (Sieglová, 2019, s. 247).

8.1.1 Polití hosta

Třída č. 1

V této situační hře si žáci uvědomí možnou nehodu, reakci hosta a naučí se správně situaci vyřešit.

Žáci jsou rozděleni na tři skupiny.

První skupina má za úkol zahrát situaci, kdy číšník polije hosta nápojem, ale tento host s politím nemá žádný problém.

Druhá skupina má za úkol zahrát stejnou situaci, s tím rozdílem, že host je velice rozzloben.

Třetí skupina své spolužáky pozoruje. Po odehrání scének má za úkol zhodnotit, zda se dopustili nějakých chyb, či mohli udělat něco jinak, nebo se jim daná situace povedla zvládnout.

Aktivizační metoda Situační hra byla použita ve výuce předmětu Technika odbytu. Tento předmět mají žáci třikrát v týdnu.

Během čtrnácti dnů si v každé hodině tuto situační hru žáci zahráli a všichni se v hraní rolí prostřídali.

Díky této metodě si žáci mohou nanečisto vyzkoušet, jak se v kritických situacích chovat.

Třída č. 2

Aktivizační metoda nepoužita.

8.2 Didaktická hra

Podle Jankovcové (Kotrba, Lacina, 2011, s. 116) lze *„Hru obecně definovat jako soubor seberealizačních aktivit jedinců, nebo skupin, které jsou vázány danými, předem domluvenými pravidly, a jejichž primárním cílem není materiální zájem ani užitek.“*

Podle mého názoru je hra nedílnou součástí každého z nás. Vždyť již od útlého věku si hrajeme. Hraní pomáhá zábavnou formou utvářet osobnost, učí člověka různým dovednostem a vědomostem, aniž by si to sám uvědomoval.

Z aktivizačních metod jsou do výuky nejvíce zařazovány didaktické hry. Tyto hry žáky motivují, mají za úkol zopakovat a procvičit již probrané učivo ovšem nenahrazují výklad učitele (Kotrba, Lacina, 2011, s. 118).

Žákům vždy učitel sděluje, co je cílem hry, jaká jsou pravidla hry a o co ve hře vlastně půjde (Kotrba, Lacina, 2011, s. 118).

Používám ve výuce Techniky odbytu nejčastěji tyto didaktické hry:

- Křížovka
- Pexeso
- AZ kvíz
- Riskuj
- Kahoot
- Kdo jsem?
- Poznávání inventáře atd.

8.2.1 Poznávání inventáře

Třída č. 1

V této hře se žáci naučí správně pojmenovat inventář používaný v gastronomii. Znalost správných gastronomických pojmů je velmi důležitá nejen po celou dobu studia, ale i v budoucím povolání v oboru gastronomie.

Tuto hru jsem realizovala takto:

- **Varianta a)** - inventář byl položený na stole, žáci měli určený čas, kdy si zapsali co nejvíce položek, které dokázali správně pojmenovat. Poté žáci postupně vyjmenovali ten inventář, který si zapsali a ukázali na něj, popsali, k čemu se využívá. Dohlížela jsem na správnost jejich odpovědí.
- **Varianta b)** - inventář byl položený na stole a byl zakrytý. Inventář jsem na určený čas odkryla a žáci se snažili zapamatovat co nejvíce položek, které poté dokázali správně pojmenovat. Inventář jsem následně zakryla a žáci postupně vyjmenovávali ten, který si zapamatovali a popsali k čemu se využívá. Dohlížela jsem na správnost jejich odpovědí.

Tyto dvě varianty je možné použít jak individuálně (každý žák pracuje samostatně), tak ve skupinách. V mém případě jsem obě možnosti využila.

- **Varianta c)** – žáci byli rozděleni do tří skupin. Na realizaci zadaného úkolu měli určený čas. První skupina žáků měla za úkol vyhledat, pojmenovat a popsat využití skleněného inventáře. Druhá skupina žáků měla za úkol vyhledat, pojmenovat a popsat využití porcelánového inventáře. Třetí skupina žáků měla za úkol vyhledat, pojmenovat a popsat využití kovového inventáře. Jednotlivé skupiny žáků svůj inventář představili ostatním a opět vysvětlili, jak se nazývá a používá. Žáci si dělali zápisky do sešitu. Dohlížela jsem na správnost jejich konání.

Aktivizační metoda didaktická hra byla použita ve výuce předmětu Technika odbytu. Tento předmět mají žáci třikrát v týdnu.

Během jednoho měsíce si každou z variant této didaktické hry žáci několikrát zahráli.

Díky této metodě si žáci mohou lépe zapamatovat odborné názvy inventáře a zjistit, jak ho v praxi používat.

Třída č. 2

Aktivizační metoda nepoužita.

8.3 Reflexe použitých aktivizačních metod ve výuce

8.3.1 Situační hra

Třída č. 1

Na počátku žákům řešení zadané situace dělalo problémy, styděli se, neuměli se do svých rolí vžít a dělalo jim problém převést vědomosti do praxe. Postupem času je tato hra začala bavit, přestali se stydět a zadanou situaci s rozlitym nápojem na hosta, začali zvládat jako profesionálové.

Díky této metodě se žáci lépe připraví na reálné situace, které se v praxi dost často stávají. Mohou si vyzkoušet různé řešení nenadálých situací a budou umět lépe zvládat stres, který tato práce přináší.

Třída č. 2

V této třídě nebyla aktivizační metoda použita. O dané problematice byla mnou vedena frontální výuka. Žáci dostali výklad, byla použita prezentace na dané téma a žáci zhlédli video.

Žáci měli pouze ústně sdělit, jak by v dané situaci reagovali. Většina žáků měla problém pochopit, co po nich chci. Neuměli se správně vyjádřit, chyběli jim nápady, jak situaci s politím hosta vyřešit.

8.3.2 Didaktická hra

Třída č. 1

Na počátku žákům poznávání inventáře dělalo problémy, nedokázali inventář správně pojmenovat a chybně určovali jeho využití v praxi. Přes počáteční neúspěchy většinu žáků hra bavila. Opakováním této hry se výkony žáků výrazně zlepšily.

Díky této metodě si žáci lépe problematiku důležitého tématu zapamatovali a nyní se dokáží v inventáři zorientovat, znají jeho správné názvy a vědí, jak ho v praxi používat.

Třída č. 2

V této třídě nebyla aktivizační metoda použita. Téma inventáře bylo probráno pouze frontálně. Žáci dostali výklad, byla použita prezentace, zapisovali si do sešitu a kreslili obrázky inventáře.

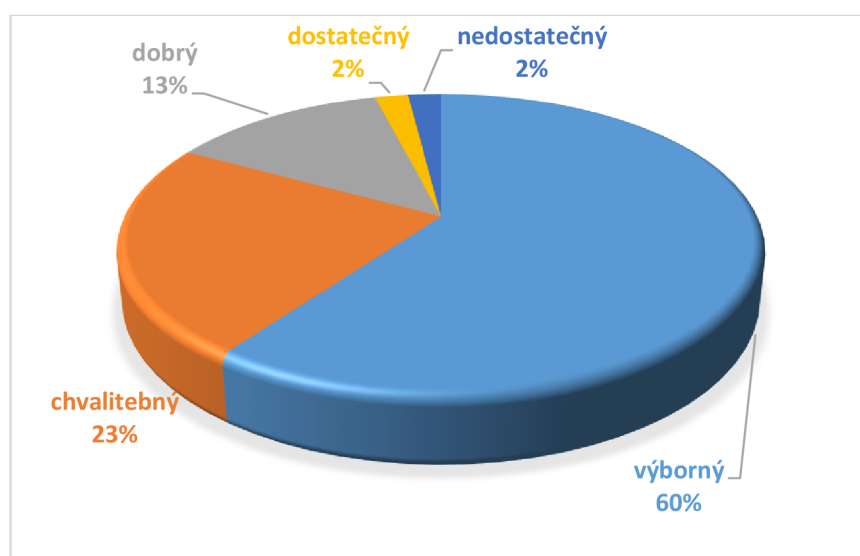
8.3.3 Výsledky reflexe

Zpětná vazba od žáků ze třídy č. 1 přicházela již v průběhu realizace aktivizačních metod. Žáci se na hodiny těšili, projevovali větší zájem o výuku a zvýšila se i práce v hodinách u běžně méně aktivních žáků.

Reflexi jsem dostala i od kolegů učitelů odborného výcviku, kteří zaznamenali lepší výsledky při prověřování vědomostí a dovedností žáků na pracovištích.

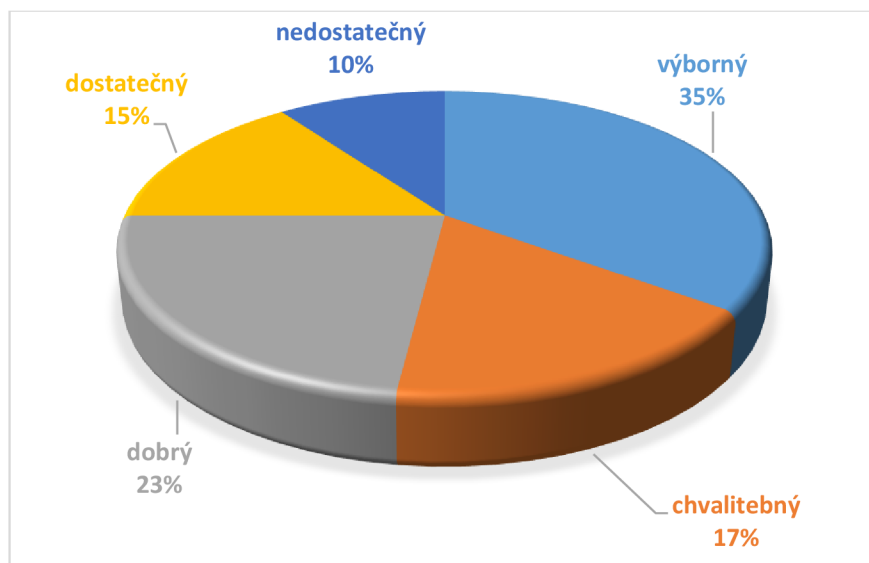
Ve třídě č. 1 a ve třídě č. 2 byly znalosti o inventáři prověřovány ústním i písemným zkoušením. V příloze přikládám vzor testů, které byly předmětem při písemném prověřování. Výsledky těchto testů posloužily k vytvoření grafů. V obou případech prověřování si lépe vedli žáci ze třídy č. 1, kde byla použita aktivizační metoda.

Graf 1: Výsledky písemného prověřování třídy č. 1

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Graf 2: Výsledky písemného prověřování třídy č. 2

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Prokazatelně bylo tímto zjištěno, že použitím aktivizačních metod ve výuce předmětu Technika odbytu si žáci lépe zapamatovali probírané učivo, dokázali snadněji rozlišit jednotlivý inventář. Měli možnost jej vidět na vlastní oči, vzít do ruky, prakticky předvést, jak se používá.

8.4 Reflexe od žáků – dotazník

K realizaci posledního cíle, tedy zjistit reflexi na použití aktivizačních metod ve výuce odborných předmětů od žáků posloužil evaluační nástroj pro hromadné získávání údajů, dotazník. Žákům ve třídě č.1, kde byly v předmětu Technika odbytu aktivizační metody použity, byly písemnou formou kladeny otázky, na které žáci odpovídali. Žáků bylo ve třídě 28, během měsíce ledna roku 2024, měli možnost se v dotazníku vyjádřit. Žáci studují na Střední škole Gastronomie v Praze 10 Malešicích. Dotazník pro žáky byl anonymní a obsahoval 10 otázek.

8.4.1 Úkoly dotazníku

Úkol č. 1 – zjistit pohlaví žáků.

Úkol č. 2 – zjistit věk žáků.

Úkol č. 3 – zjistit, která s použitých aktivizačních metod v předmětu Technika odbytu žáky nejvíce zaujala.

Úkol č. 4 – zjistit, co se žákům nejvíce na zvolené aktivizační metodě líbilo.

Úkol č. 5 – zjistit, zda se již žáci dříve setkali s aktivizačními metodami ve výuce.

Úkol č. 6 – zjistit, s jakou jinou aktivizační metodou se již žáci ve škole setkali.

Úkol č. 7 – zjistit, zda mají žáci pocit, že si učivo s pomocí aktivizační metody lépe zapamatovali.

Úkol č. 8 – zjistit, jestli se žákům výuka v předmětu Technika odbytu obohacena o aktivizační metody líbila.

Úkol č. 9 – zjistit, zda žáci souhlasí se zařazováním aktivizačních metod do výuky odborných předmětů.

Úkol č. 10 – zjistit, jaký přínos podle žáků mají aktivizační metody použité ve výuce.

8.4.2 Výsledky dotazníku a jeho interpretace

Výsledky reflexe z dotazníku u žáků na Střední škole Gastronomie v Praze 10 Malešicích.

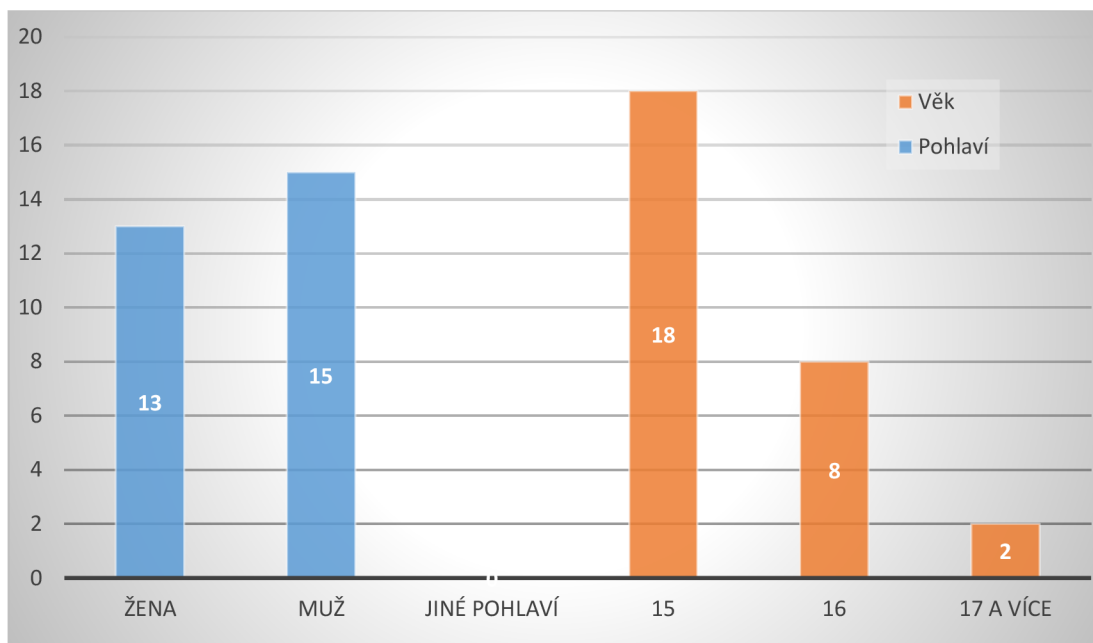
Otázka č.1: Jakého jste pohlaví?

Na otázku, jakého je žák/žákyně pohlaví odpovědělo třináct žen a patnáct mužů.

Otázka č.2: Kolik je vám let?

Na otázku věku odpovědělo osmnáct žáků, že jim je patnáct let, osm žáků, že jim je šestnáct let a dva žáci odpověděli, že jim je sedmnáct či více let.

Graf 3: Zjištění pohlaví a věku žáků

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

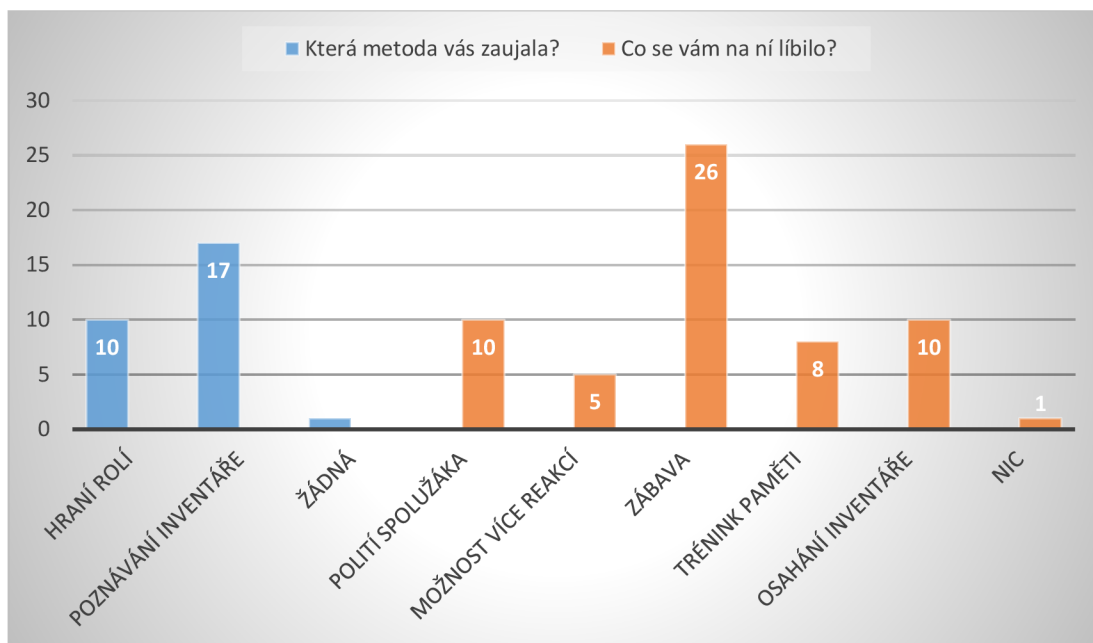
Otázka č.3: Která s použitých aktivizačních metod vás nejvíce zaujala?

V této otázce zvolilo sedmnáct žáků aktivizační metodu Poznávání inventáře, deset žáků aktivizační metodu Hraní rolí a jednomu žákovi se nelíbila ani jedna z použitých aktivizačních metod.

Otázka č.4: Co se vám nejvíce líbilo na vámi vybrané metodě?

U žáků, kteří zvolili aktivizační metodu Poznávání inventáře se nejvíce opakovali odpovědi: zábava, trénink paměti, osahání předmětu. U žáků, kteří zvolili aktivizační metodu Hraní rolí se nejvíce opakovali tyto odpovědi: polití spolužáka, zábava, možnost více reakcí. Žák, který označil v předešlé otázce odpověď žádná, odpověděl nic.

Graf 4: Vyjadřuje, kolik žáků, která aktivizační metoda zaujala a co se jim na ní nejvíce líbilo

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

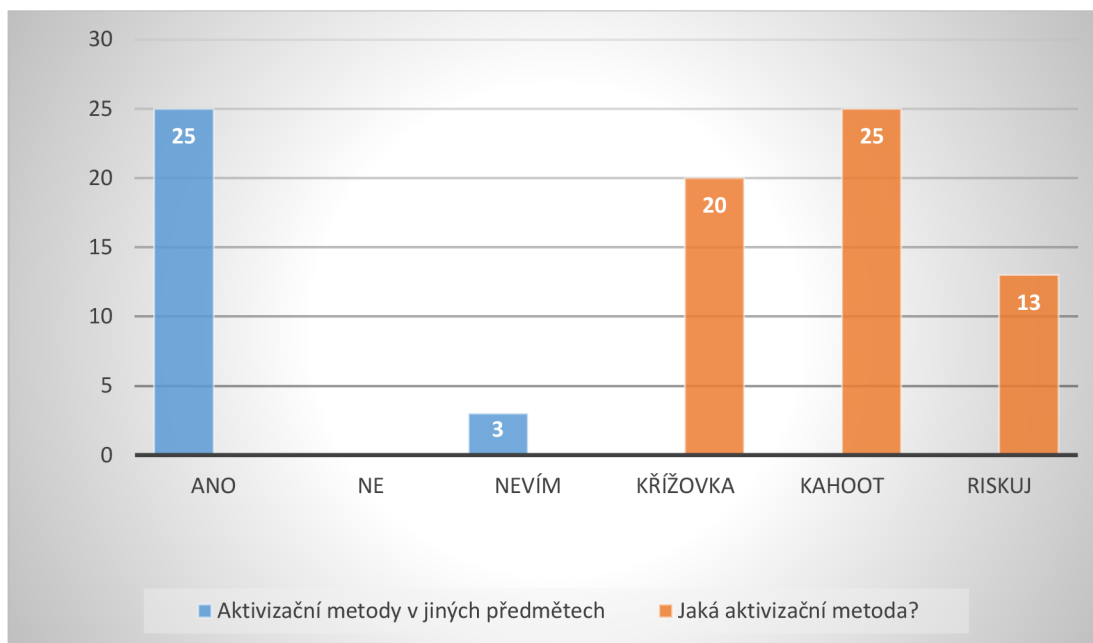
Otázka č.5: Setkali jste se již dříve s aktivizačními metodami ve výuce?

Tady byla odpověď téměř u všech žáků totožná, dvacet pět žáků zvolili odpověď ano, tři odpověď nevim.

Otázka č.6: S jakou jinou aktivizační metodou jste se ve výuce setkali?

Na tuto otázku byly nejvíce zmiňovány tyto tři odpovědi: Křížovka, Kahoot a Riskuj.

Graf 5: Zjištění, zda se žáci již setkali s aktivizačními metodami v jiných odborných předmětech a s jakými aktivizačními metodami

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

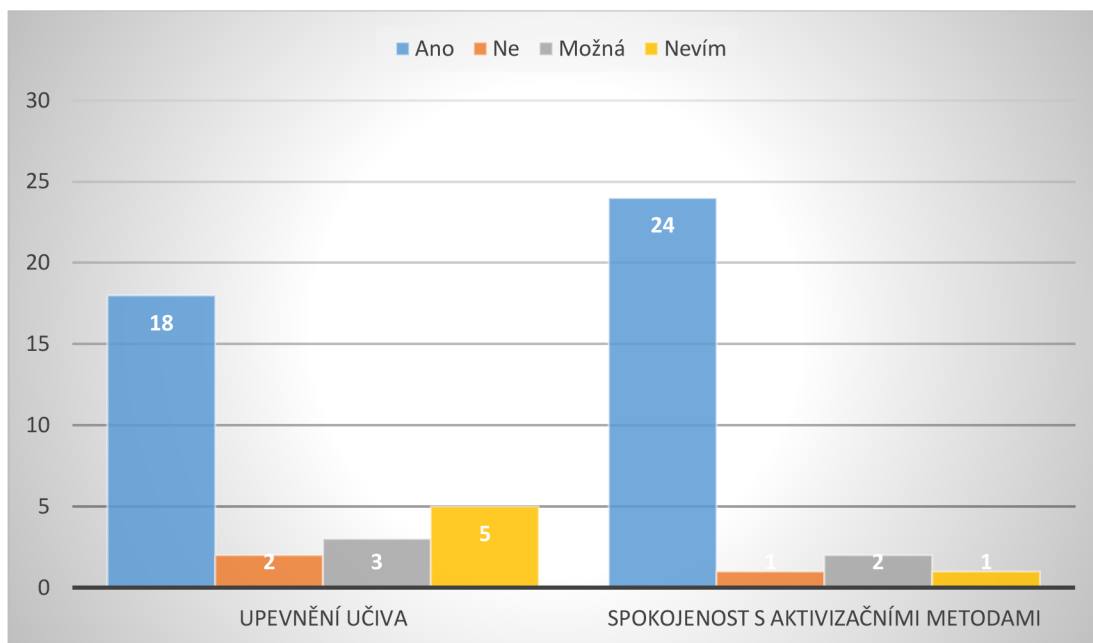
Otázka č.7: Máte pocit, že jste si učivo s pomocí aktivizační metody lépe zapamatovali?

Zde převládala odpověď ano, a to celkem u osmnácti ti žáků, ne odpověděli dva žáci, možná tři a pět žáků zvolilo odpověď nevím.

Otázka č.8: Líbila se vám výuka obohacena o aktivizační metody?

Na tuto otázku opět převládala odpověď kladná, celkem u dvaceti čtyřech žáků. Dva žáci odpověděli možná, jeden žák zvolil odpověď ne a jeden žák nevím.

Graf 6: Vyjadřuje názor žáků, zda jim aktivizační metody pomohli v upevnění učiva a zda se jim výuka s aktivizačními metodami líbila

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

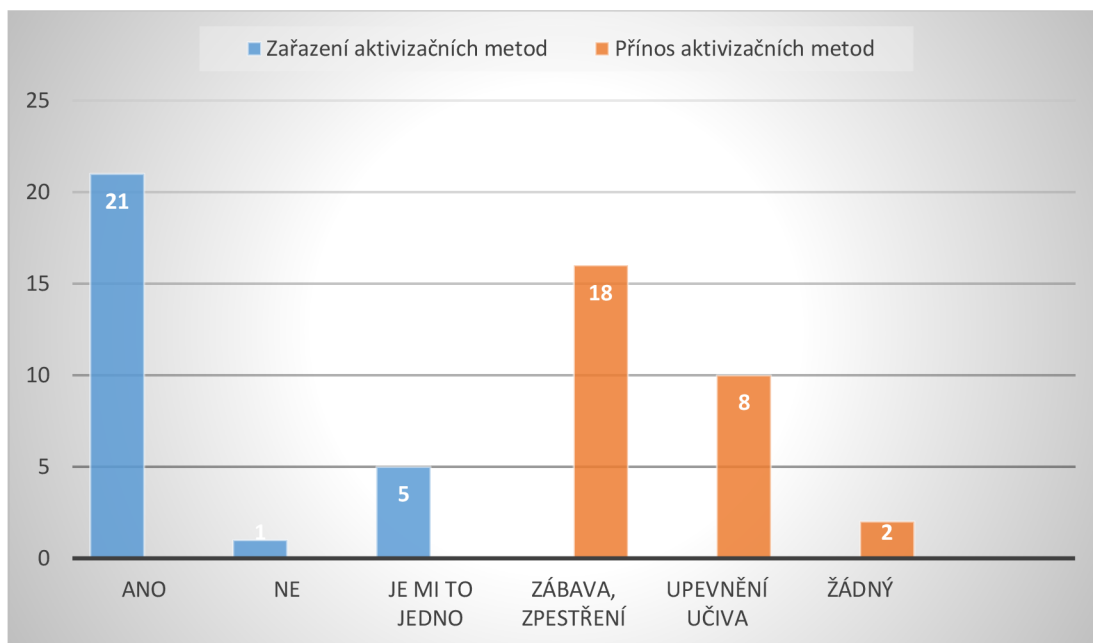
Otázka č.9: Souhlasíte se zařazením aktivizačních metod do výuky odborných předmětů?

V této otázce většina žáků souhlasila, jeden nesouhlasil a pěti to bylo jedno.

Otázka č.10: Jaký přínos podle vás mají aktivizační metody použité ve výuce?

V poslední otázce osmnáct žáků odpovědělo, že aktivizační metody přinášejí do výuky zábavu a zpestření, osm žáků označilo upevnění učiva a dva žáci v aktivizačních metodách nevidí žádný přínos.

Graf 7: Zobrazuje, zda žáci chtějí zařadit aktivizační metody do výuky a jestli v nich vidí nějaký přínos.

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

8.4.3 Závěr a doporučení vyplývající z reflexe

Úkol č. 1 – bylo zjištěno, že ve třídě je třináct dívek a patnáct chlapců.

Úkol č. 2 – bylo zjištěno, že ve třídě je osmnáct žáků, kterým je patnáct let, osmi žákům je šestnáct let a dvěma žákům je sedmnáct či více let.

Úkol č. 3 – bylo zjištěno, že sedmnácti žákům se více líbila aktivizační metoda Poznávání inventáře, deseti žákům se více líbila aktivizační metoda Hraní rolí a jednomu žákovi se nelíbila ani jedna z použitých aktivizačních metod.

Úkol č. 4 – bylo zjištěno, že většině žáků se aktivizační metody líbily z důvodu zábavné formy výuky, tato odpověď byla napsána celkem u dvaceti šesti žáků. Dále se u žáků, kteří v předešlé otázce označili Poznávání inventáře opakovalo, že se jim líbilo, že si daný inventář mohli osahat a lépe se s ním seznámit, takto odpovědělo deset žáků. A jako další častou odpověď žáci uváděli, že si trénují paměť, těch bylo osm. Žáci, kteří si v předešlé otázce zvolili aktivizační metodu Hraní rolí se shodli. Všech deset uvedlo, že se jim nejvíce líbila možnost polít spolužáka. Dále bylo častou odpovědí možnost vyzkoušení si různých reakcí na tuto situaci, ať z pozice hosta či číšníka. Takto odpovědělo celkem pět žáků. Jeden žák v předešlé otázce zvolil odpověď žádná a na tuto otázku uvedl nic.

Úkol č. 5 – bylo zjištěno, že se dvacet šest žáků již s nějakou aktivizační metodou ve výuce setkali, dva odpověděli, že nevědí.

Úkol č. 6 – bylo zjištěno, že na tuto otázku se nejvíce opakovali tři aktivizační metody – didaktické hry, a to křížovka u dvaceti žáků, Kahoot u dvaceti pěti žáků a Riskuj u třinácti žáků.

Úkol č. 7 – bylo zjištěno, že většina žáků má pocit, že jim aktivizační metody pomáhají si probírané učivo lépe upevnit. Ano odpovědělo celkem osmnáct z nich, ne odpověděli dva žáci, možná odpověděli tři a možnost nevím zvolilo pět žáků.

Úkol č. 8 – bylo zjištěno, že dvaceti čtyřem žákům se líbila výuka obohacena o aktivizační metody, jednomu žákovi se výuka nelíbila, dvěma možná a jeden žák neví, zda se mu výuka obohacena o aktivizační metody líbila.

Úkol č. 9 – bylo zjištěno, že dvacet jedna žáků souhlasí se zařazením aktivizačních metod do výuky, jeden žák nesouhlasí a pěti žákům je to jedno.

Úkol č. 10 – bylo zjištěno, že žáci vnímají přínos aktivizačních metod ve výuce hlavně z důvodu zábavné formy a zpestření výuky, takto odpovědělo osmnáct žáků, upevnění učiva zvolilo osm žáků a dva žáci nevidí žádný přínos v aktivizačních metodách.

Na základě odpovědí od žáků, kteří vyplnili dotazník, bylo zjištěno, že ve třídě, kde byly při výuce v předmětu Technika odbytu použity vybrané aktivizační metody je většina žáků pozitivně hodnotila. Nejvíce si pochvalovali zábavnou formu výuky a možnost se více zapojit do výuky, nežli jen sedět v lavicích a poslouchat výklad učitele. Na základě této reflexe autorka také zjistila, že si žáci uvědomují lepší zapamatovatelnost probíraného učivo. Z dotazníku také vyplývá, že aktivizační metody používají ve svých předmětech i ostatní učitelé.

Na základě reflexe od žáků si autorka potvrdila, že zařazování aktivizačních metod do svých předmětů má smysl, vyplatí se, protože žáky výuka baví, na hodiny se těší, lépe spolupracují. Ve vyučovacích jednotkách jsou aktivnější a sami vyhledávají další možnosti zábavnějšího učení. Největším přínosem je ovšem to, že probírané učivo si snadněji osvojí a lépe zapamatují.

Spokojený žák rovná se spokojený učitel.

9 Vlastní doporučení

Zvolila jsem si dvě třídy, které studují stejný obor, jsou ve stejném ročníku a probírala jsem s nimi stejný tematický celek. V jedné třídě jsem aktivizační metody ve výuce předmětu Technika odbytu použila, ve druhé třídě nikoliv.

Na základě zjištěných výsledků jsem zjistila, že použití aktivizačních metod při výuce má opravdu význam. Z výsledků prověřování je patrné, že třída, kde byly aktivizační metody použity má v průměru více vědomostí o probíraném tématu, lépe se orientují v problematice inventáře na úseku obsluhy a dokáží tento inventář prakticky používat. Ve třídě, kde byly aktivizační metody použity žáci lépe spolupracovali, rychleji si probírané učivo osvojili a celkově je výuka více bavila. Ve třídě, ve které se aktivizační metody nepoužily, měli žáci větší potíže zapamatovat si probírané učivo. Musela jsem se k probíranému tématu vícekrát vracet a neustále ho opakovat. Toto bylo náročné pro obě strany, pro mě i pro žáky. Jejich aktivita v hodinách byla u většiny žáků podprůměrná. Tomu odpovídaly i výsledky prověřování.

Doporučuji tedy aktivizační metody zařazovat do výuky pravidelně. Já jsem se přesvědčila o přínosu aktivizačních metod a již jsem aktivizační metody začala používat ve všech svých hodinách.

Z výše uvedeného je dle mého patrné, že aktivizační metody jako celek do výuky určitě patří. Je však důležité, aby učitel určitou aktivizační metodu dobře zvolil, pečlivě se na ní připravil a žákům vysvětlil v čem spočívá. Aktivizačních metod je velké množství a každý učitel si může ke svému předmětu zvolit právě tu pravou.

Pokud toto bude dodrženo, budou spokojeni žáci i učitel.

10 Závěr

Bakalářská práce na téma Aktivizační metody ve výuce oboru vzdělání gastronomie se zabývá studiem vybrané problematiky z dostupných informačních zdrojů, vymezením terminologie teoretických východisek. Dále charakterizuje vybrané aktivizační metody, které se dají použít ve výuce oboru gastronomie. Zabývá se tvorbou metodiky a také zhodnocením jejich přínosu ve výuce a reflexe.

V teoretické části se bakalářská práce zaměřuje na vymezení pojmů, které s tímto tématem souvisí. Hlavním tématem jsou aktivizační metody, kterým je věnována samostatná kapitola. V této kapitole jsou aktivizační metody charakterizovány a rozděleny. Je popsán jejich význam ve výuce a zdůrazněn cíl těchto metod. Součástí je také krátké představení předmětu Technika odbytu, ve kterém byly aktivizační metody použity.

V praktické části bakalářské práce je stručně představena škola, ve které se konala výuka a byly použity vybrané aktivizační metody. V této části jsou charakterizovány dvě aktivizační metody, které byly použity v konkrétních výukových jednotkách v předmětu Technika odbytu. Byla zpracována metodika na tyto aktivizační metody. Následně byly porovnány vědomostní výsledky u dvou tříd, z nichž v jedné byly aktivizační metody použity a v druhé nikoli. Součástí je také zhodnocení reflexe pomocí dotazníku, který u žáků zjišťoval spokojenost a přínos s použitými aktivizačními metodami.

Nedílnou součástí bakalářské práce je vyvození závěru a soupis použitých zdrojů.

Výsledky praktické části bakalářské práce potvrdily, že přenesením aktivity v teoretických výukových jednotkách na žáky, mají pozitivní vliv na jejich myšlení, rozvoj osobnosti, socializaci a na celkový přístup k učení.

„Školu hrou“ již prosazoval Jan Ámos Komenský, který byl průkopníkem v moderní pedagogice. V dnešní době se k tomuto smýšlení postupně vracíme. Upouští se od klasické frontální výuky, učitel se více snaží o zapojení žáků do výuky, nechává je vyhledávat a rozeznávat informace, které jsou k danému tématu přínosné.

Na základě, již výše uvedených poznatků v bakalářské práci bych doporučila všem pedagogům zařazovat aktivizační metody do výuky. Aktivizační metody jsou velmi

vhodné pro motivaci žáků, mají pozitivní vliv na zlepšení jejich studijních výsledků a v neposlední řadě je formují pro jejich budoucí život.

Považuji se za začínajícího učitele, v pedagogické praxi působím teprve pět let. Během prvních čtyř let jsem pracovala jako učitel odborného výcviku, kde zaujmout žáky bylo jednodušší. Letos jsem začala učit odborné předměty v teorii.

Díky psaní této bakalářské práce jsem zařadila aktivizační metody do své výuky. Přesvědčila jsem se, že mají pozitivní vliv na motivaci žáků, lépe se daří upoutat jejich pozornost a výuka jako celek je více baví.

Proto by tato práce mohla posloužit dalším učitelům, kteří přemýšlí nad tím, zda aktivizační metody použít ve svých hodinách, či nikoliv. Za mě rozhodně ano, jen je nutné dodržet výše uvedená doporučení.

„Teorie zůstane pouhou teorií, pokud nepřikročíme k činu“

Jan Ámos Komenský

11 Seznam použitých zdrojů

11.1 Monotématické publikace

ČADÍLEK, Miroslav, LOVEČEK Adam. *Didaktika odborných předmětů*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 175 s.

ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Vydání 1. Praha: Grada, 2015. 604 stran, 16 nečíslovaných stran obrazových příloh. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3450-7.

DRAHOVZAL, Jan, KOHOUTEK, Rudolf a KILIÁN, Oldřich. *Didaktika odborných předmětů*. Brno: Paido, 1997. 156 s. ISBN 80-85931-35-4.

GRECMANOVÁ, Helena, Eva URBANOVSKÁ a Petr NOVOTNÝ. *Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2000. 160 s. Edukace. ISBN 80-85783-28-2.

JANKOVCOVÁ, Marie, PRŮCHA, Jiří a KOUDELA, Jiří. *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakl., 1989, 152 s. ISBN 80-042-3209-4.

KOTRBA, Tomáš a LACINA, Lubor. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 185 s. ISBN 978-80-87474-34-1.

KOTRBA, Tomáš a LACINA, Lubor. *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu, 2007. ISBN 978-80-87029-12-1.

KŘÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. 1. vyd. 1. dotisk. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2020. 74 s. ISBN 978-80-213-2846-4.

MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. 1995. 104 s. ISBN 802101124651.

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. První vydání. Praha: Grada, 2019. 336 stran. ISBN 978-80-271-2254-7.

SILBERMAN, Mel a LAWSON, Karen. *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování: osvědčené způsoby efektivního vyučování*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 311 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-124-X.

SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 150 s. ISBN 978-80-7367-246-1.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

SLAVÍK, Milan a MILLER, Ivan. *Oborová didaktika pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. 3. vydání. Textová studijní opora. Praha: ČZU v Praze, IVP, 2012. 136 s. ISBN 978-80-213-2277-6.

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2019. 368 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5511-3.

VALÍŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ Hana a kol. *Pedagogika pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 402 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1734-0.

11.2 Elektronické zdroje

Odborný článek: Aktivizující výukové metody. Metodický portál / Odborné články [online]. Copyright [cit. 23.11.2011]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/14483/aktivizujici-vyukove-metody.html>

Střední škola gastronomie. *Střední škola gastronomie* [online]. Copyright © 2015 [cit. 26.02.2023]. Dostupné z: <https://www.souukrbu.cz/>

ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody aktivizující. *Metodický portál: Články* [online]. 01. 02. 2012, [cit. 2024-02-10]. Dostupný z WWW:

<<https://clanky.rvp.cz/clanek/15017/VYUKOVE-METODY-AKTIVIZUJICI.html>>.
ISSN 1802-4785.

12 Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1: Vztah vyučování a učení.....	14
Obrázek 2: Metoda objevování (heuristická metoda):.....	29
Graf 1: Výsledky písemného prověřování třídy č. 1.....	38
Graf 2: Výsledky písemného prověřování třídy č. 2.....	39
Graf 3: Zjištění pohlaví a věku žáků.....	40
Graf 4: Vyjadřuje, kolik žáků, která aktivizační metoda zaujala a co se jim na ní nejvíce líbilo.....	41
Graf 5: Zjištění, zda se žáci již setkali s aktivizačními metodami v jiných odborných předmětech a s jakými aktivizačními metodami.....	42
Graf 6: Vyjadřuje názor žáků, zda jim aktivizační metody pomohli v upevnění učiva a zda se jim výuka s aktivizačními metodami líbila.....	43
Graf 7: Zobrazuje, zda žáci chtějí zařadit aktivizační metody do výuky a jestli v nich vidí nějaký přínos.....	44

13 Seznam příloh

Příloha 1: Vzor testu

Příloha 2: Vzor dotazníku

PŘÍLOHY

Příloha 1: Vzor testu

Test – inventář VŠE 1. Ročník

Varianta: A

Jméno:

třída:

datum:

- 1) Textilní inventář – spoj či označ skupiny s příklady, které k sobě patří (1.b)

Pracovní prádlo	Župan, ručník, prostěradlo
Restaurační prádlo	Utěrka, příručník, pulírka
Hotelové prádlo	Ubrusy, napron, restaurační dečka

- 2) MSI - škrtni, co z uvedených pojmů nepatří do této skupiny. (1b)

Pepřenka, keridon, menážky, sůl, vázička, rezervačka, naperon

- 3) Skleněný inventář – pojmemuj inventář na obrázcích a napiš co se v něm podává. (5b)

- a)
b)
c)
d)

- 4) Co je to FORLEG? (1b)

- 5) Z čeho se skládá moučnickový příbor? Zakroužkuj správnou odpověď. (2b)

- a) Dezertní vidlička + dezertní nůž
b) Dezertní vidlička + dezertní lžice
c) Moučnicková vidlička + kávová lžička

Vyhodnocení testu: 10-9b=1, 8-7b=2, 6-5b=3, 4-3b=4, 2-0=5

Jméno:

třída:

datum:

- 1) Z čeho se skládá koktejlový příbor? *Zakroužkuj správnou odpověď.* (2b)
- Dezertní vidlička + dezertní nůž
 - Dezertní vidlička + dezertní lžíce
 - Moučnicková vidlička + kávová lžička

2) Co je to AGRAFA? (1b)

3) VSI – *zakroužkuj, co z uvedených pojmů patří do této skupiny.* (1b)

Režon, solnička, příbory, flétna, menážky, cukřenka, anglické prostírání

4) Porcelánový inventář – *vyjmenuj základní talíře, seřaď je dle velikosti a napiš, co se na nich může podávat.* (5b)

•

•

•

•

•

5) Skleněný inventář *spoj či označ tvrzení, které k sobě patří.* (1b)

Sklo na bílé víno	musí být cejchované.
Sklo na šumivé víno	musí být silnostěnné.
Sklo na teplé nápoje	není balónového tvaru.
Sklo na rozlévané nápoje	se nazývá miska, špička, flétna.

Vyhodnocení testu: 10-9b=1, 8-7b=2, 6-5b=3, 4-3b=4, 2-0=5

Příloha 2: Vzor dotazníku

Vážení žáci,

ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí praktické části mé bakalářské práce, jež se týká aktivizačních metod.

Data získaná z Vašich odpovědí budou vyhodnocena a použita pouze pro potřeby této práce.

Prosím Vás tedy o pravdivé a upřímné odpovědi.

Předem Vám děkuji za čas, který tomuto dotazníku věnujete.

Třeštíková Tereza

Dotazník pro žáky I. ročníku oboru Gastronomie - Střední škola Gastronomie

1. Jakého jste pohlaví?

- muž
- žena
- jiné pohlaví

2. Kolik je vám let?

- 15
- 16
- 17 a více

3. Která s použitých aktivizačních metod vás nejvíce zaujala?

- Hraní rolí
- Poznávání inventáře
- Žádná

4. Co se vám nejvíce líbilo na vámi vybrané metodě?

.....
.....

5. Setkali jste se již dříve s aktivizačními metodami ve výuce?

- ano
- ne
- nevím

6. S jakou jinou aktivizační metodou jste se ve výuce setkali?

.....
.....

7. Máte pocit, že jste si učivo s pomocí aktivizační metody lépe zapamatovali?

- ano
- ne
- možná
- nevím

8. Líbila se vám výuka obohacena o aktivizační metody?

- ano
- ne
- možná
- nevím

9. Souhlasíte se zařazením aktivizačních metod do výuky odborných předmětů?

- ano
- ne
- je mi to jedno

10. Jaký přínos podle vás mají aktivizační metody použité ve výuce?

- zábava, zpestření hodiny
- lepší porozumění a zapamatování učiva
- žádný

